

Vetenskapen behöver demokratiseras

De flesta, som inte fundamentalistiskt lutar sig mot en gudstro och en allvetande makt, håller numera med om betydelsen av att skapa demokratiska samtal. Tanken på att kunna formulera världsreligioner och världsideoologier, som alla människor ansluter sig till, har i ljuset av senare års erfarenheter visat sig vara orealistiska.

Numera hyllas yttrandefrihet och individualitet istället. Problemen uppstår när man inom ramen för en denna nya individualistiska föreställning skall kunna nå fram till nödvändiga överenskommelser och samsyn. Ett misslyckande leder till auktoritära och totalitära styrelsesätt.

Tanken har tidigare varit att vetenskapen skulle kunna vara till hjälp. "Forskningen" skulle kunna ge opartiska och objektiva svar. Den skulle kunna ge besked om hur det "är". Denna tanke bygger emellertid på Einsteins föreställning om verkligheten som ett korsord eller ett pussel där man lägger bit efter bit för att sedan se hela bilden.

De nya rönen om verklighetens dynamiska karaktär och kvantmekaniken har gjort denna tanke helt föråldrad. Många vetenskapliga försök visar därför att de övergripande resonemang man numera producerar inom vetenskapen inte är tillräckliga för *att just i det enskilda fallet* komma fram till goda val och beslut. Det faktum att man exempelvis funnit ett samband mellan rekryteringen till försvaret och den lön man betalar är exempelvis inte en tillräcklig information för att hantera rekryteringen av personen Johan på ett lämpligt sätt. Det räcker inte att man har en hel uppsättning sådana samband. Ett enskilt fall kan inte tillfredsställande beskrivas enbart med sådana statistiska variabler – hur många de än är.

Svårigheterna att hantera enskilda fall och skeenden verkar istället böttna i att vi är fångade i ett språkbruk, och i framställningsformer, som utgår från antagandet att en utomstående observatör skulle kunna presentera objektiva och oberoende påståenden som är "sanna".

191105/BW

Sådana påståenden är förstås sällan "helt fel" men de är ofta inadekvata när vi för varandra vill presentera och förklara egna erfarenheter och olika skeenden för att komma fram till kloka beslut i de unika samspelssituationer vi hamnar i.

För att bli goda medborgare behöver vi numera istället skaffa oss en "narrativ föreställningsförmåga" – det vill säga en förmåga att utan förvrängningar sätta oss i andras ställe, att vara intelligenta läsare av andras historia och att förstå de känslor, önskningsar och begär som andra kan uppleva.

Utan denna förmåga är möjligheterna för var och en att förstå och ta ställning till det som händer i världen mycket små. Därmed blir allas våra möjligheter att medverka till en konstruktiv organisering av företag, institutioner och verksamheter i dagens samhälle också allt sämre.